Λάμπρος Χ. Μαργαρίτης
Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

ΕΜΒΑΘΥΝΣΗ ΣΤΗΝ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΕΜΒΑΘΥΝΣΗ
ΣΤΗΝ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ

Εμβάθυνση στην Ποινική Δικονομία
Λάμπρος Χ. Μαργαρίτης

ISBN 978-960-562-557-3

Σύμφωνα με το Ν. 2121/93 για την Πνευματική Ιδιοκτησία απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, η αποθήκευσή του σε βάση δεδομένων, η αναμετάδοσή του σε ηλεκτρονική ή οποιαδήποτε άλλη μορφή και η φωτοανατύπωσή του με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

ΔΗΛΩΣΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ
Το περιεχόμενο του παρόντος έργου έχει τύχει επιμελούς και αναλυτικής επιστημονικής επεξεργασίας. Ο εκδοτικός οίκος και οι συντάκτες δεν παρέχουν διά του παρόντος νομικές συμβουλές ή παρεμφερείς συμβουλευτικές υπηρεσίες, ουδεμία δε ευθύνη φέρουν για τυχόν ζημία τρίτου λόγω ενέργειας ή παράλειψης που βασίστηκε εν όλω ή εν μέρει στο περιεχόμενο του παρόντος έργου.

Art Director: Γιάννης Μαμαλούκος
Υπεύθυνος Παραγωγής: Ανδρέας Μενούνος
Φωτοστοιχειοθεσία: Ρούσσα Πετράτου
Παραγωγή: NB Production AM270516M23

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Μαυρομιχάλη 23, 106 80 Αθήνα
Τηλ.: 210 3678 800 • Fax: 210 3678 819
http://www.nb.org • e-mail: info@nb.org
Αθήνα: Μαυρομιχάλη 2, 106 79 • Τηλ.: 210 3607 521
Πειραιάς: Φίλωνος 107-109, 185 36 • Τηλ: 210 4184 212
Πάτρα: Κανάρη 15, 262 22 • Τηλ.: 2610 361 600
Θεσ/νίκη: Φράγκων 1, 546 26 • Τηλ.: 2310 532 134

europe 500 member of Europe's 500 dynamic entrepreneurs

EFQM Committed to excellence

© 2016, ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΕΒΕ

Λάμπρος Χ. Μαργαρίτης
Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

ΕΜΒΑΘΥΝΣΗ ΣΤΗΝ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

In-Depth Analysis of Criminal Procedure

Lampros Margaritis,
Professor at Aristotle University of Thessaloniki

Abstract: This edition is a collection of in-depth studies on interesting and complex matters of Criminal Procedure. It includes a total of 33 papers, which are classified into the following sections: General - procedural issues, Criminal prosecution, Pre-trial proceedings, Trial, Remedies and Enforcement of judgments. Parting from the views adopted by case law and the legal theory with respect to selected issues, the author seeks to make connections between theory and practice, to broaden and deepen the corresponding scientific debate, and furthermore to promote a more intense expression of the study of the law in the criminal field.

ISBN 978-960-562-557-3

COPYRIGHT
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, without the prior permission of NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A., or as expressly permitted by law or under the terms agreed with the appropriate reprographic rights organisation. Enquiries concerning reproduction which may not be covered by the above should be addressed to NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. at the address below.

DISCLAIMER
The content of this work is intended for information purposes only and should not be treated as legal advice. The publication is necessarily of a general nature; NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. makes no claim as to the comprehensiveness or accuracy of the information provided; Information is not offered for the purpose of providing individualized legal advice. Professional advice should therefore be sought before any action is undertaken based on this publication. Use of this work does not create an attorney-client or any other relationship between the user and NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. or the legal professionals contributing to this publication.

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

23, Mavromichali Str., 106 80 Athens Greece
Tel.: +30 210 3678 800 • Fax: +30 210 3678 819
http://www.nb.org • e-mail: info@nb.org

member of Europe's 500 dynamic entrepreneurs

EFQM
Committed to excellence

© 2016, NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τα τελευταία χρόνια: η νομοθετική παραγωγή εμφανίζει εικόνα ποσοτικά πληθωριστική και ποιοτικά ελλειμματική - η δικαστική κρίση διακρίνεται από ρευστότητα και ανομοιογένεια - η επιστημονική παρέμβαση είναι συχνά ετεροχρονισμένη και συνήθως αναποτελεσματική.

Κατά το ίδιο διάστημα: στις μεν πανεπιστημιακές αίθουσες διδασκαλίας, όταν αυτές φιλοξενούν δασκάλους και φοιτητές, το όλο έργο αναλώνεται στην παροχή ξεπερασμένων πληροφοριών με τρόπο άνευρο, άγονο και στερούμενο οποιασδήποτε επαφής με τη ζώσα πραγματικότητα, στους δε αντίστοιχους χώρους του ευρύτερου νομικού κόσμου μια αίσθηση παραιτήσεως από το κύριο αντικείμενο διαχέεται ορατά.

Προσπάθεια προκλήσεως ενδιαφέροντος και αφυπνίσεως της ενεργητικότητας αποτελεί το παρόν πόνημα. Επιδιώκει, με σημείο αναφοράς τις θέσεις της νομολογίας και της επιστήμης σε επιλεγμένα ζητήματα, τη σύζευξη θεωρίας και πράξεως, το άνοιγμα και την ουσιαστικοποίηση του σχετικού διαλόγου και, επιπλέον, την ανακοπή της ατονίας όλων των μορφών εκφράσεως της ποινικής επιστήμης.

Με την ελπίδα ότι και τούτο το εγχείρημα θα βρει, όπως και παρόμοια του παρελθόντος, τη θετική ανταπόκριση του νομικού κόσμου, παραδίδω το βιβλίο σε κυκλοφορία.

Μάιος 2016

Λάμπρος Χ. Μαργαρίτης,
Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ VII

Ι. ΓΕΝΙΚΑ - ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

1. Η διαμορφωτική επενέργεια του Διεθνούς και του Ευρωπαϊκού Δικαίου πάνω στο αξιόποινο και στην ποινική δίκη 3
2. Το έγκλημα της χρεοκοπίας και η αρμοδιότητα του Τριμελούς Εφετείου: από τη νομοθετική παραδρομή στην κανονιστική ατονία 63
3. Η έννοια και το περιεχόμενο του δεδικασμένου στη Νομολογία του ΕΔΔΑ.... 79

ΙΙ. ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΩΞΗ

4. Βουλευτική ασυλία, δικαίωμα συλλήψεως και εισαγγελική παρέμβαση 113
5. Υπουργοί και υφυπουργοί: παθητική δωροδοκία και νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα 131
6. Εξάλειψη αξιόποινου υπουργικού εγκλήματος και νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα 139
7. Ένσημα, παράβολα, τέλη και (ποινικές) δικονομικές ακυρότητες 167
8. Προκαταρκτική εξέταση - προανάκριση: Θεωρητικές συμβολές - πρακτικές εφαρμογές 183
9. Εισαγγελική εξουσία και εκπρόθεσμη έγκληση (Σκέψεις με αφορμή τη ΔιατΕισΕφΑθ 326/2010) 203

ΙΙΙ. ΠΡΟΔΙΚΑΣΙΑ

10. Η ποινική δικονομική νομοθεσία στις μέρες μας: Υπηρέτης της σκοπιμότητας ή προστάτης της νομιμότητας; 217
11. Προσωρινή κράτηση: προσπάθεια εκλογικεύσεως των ορίων επιβολής της 245
12. Ανήλικοι κατηγορούμενοι και μέτρα δικονομικού καταναγκασμού: Αντικατάσταση περιοριστικών όρων με προσωρινή κράτηση 263
13. Προσωρινή κράτηση και έκτιση ποινής 283
14. Συναφή κακουργήματα ίσης βαρύτητας και συρροή τρόπων ουσιαστικής περατώσεως της κύριας ανακρίσεως 313

15. Η δικονομική μεταχείριση των αδικημάτων φοροδιαφυγής του Ν 2523/1997 στο πλαίσιο του νέου άρθρου 308Α ΚΠΔ μετά τις πρόσφατες τροποποιήσεις των προϋποθέσεων δίωξής τους με τους νόμους 3888/2010 και 3943/2011 333

16. Μειωμένη ποινή και έφεση κατά βουλεύματος 367

17. Προσωρινή παύση της ποινικής διώξεως και έφεση κατά βουλεύματος ...377

18. Απόλυση υπό όρο και έφεση κατά του οικείου βουλεύματος (: άρθρο 17 Ν 1968/1991) 387

19. Ένδικα μέσα κατά βουλευμάτων που διατάσσουν εξακολούθηση ή παράταση προσωρινής κρατήσεως 401

20. Αμετάκλητη κρίση και αναίρεση Εισαγγελέα Αρείου Πάγου 415

IV. ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟ

21. Κλητήριο θέσπισμα: Τρόπος προβολής της ακυρότητάς του και απόδειξη αυτής (: άρθρο 321 ΚΠΔ) 427

22. Γνώση της κατηγορίας και βαρύτερος χαρακτηρισμός της πράξεως 447

V. ΕΝΔΙΚΑ ΜΕΣΑ

23. Παραίτηση από ασκημένο ένδικο μέσο και αμετάκλητο καταδικαστικής αποφάσεως 471

24. Έφεση εισαγγελέα εφετών εναντίον (κατά πλειοψηφία) αθωωτικής αποφάσεως του Τριμελούς Εφετείου· προϋποθέσεις παραδεκτού της - Ν 1608/1950· ένταξη των επιβαρυντικών του περιστάσεων στην έκταση του μεταβιβαστικού αποτελέσματος της εφέσεως του εισαγγελέα (Ιδιωτική Γνωμοδότηση) 483

25. Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών και έφεση κατά αποφάσεως Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου 499

26. Συζήτηση στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο όταν απουσιάζει ο εκκαλών 505

27. (Εντελώς ελαφρά) σωματική βλάβη από αμέλεια: Ζητήματα ουσιαστικού ποινικού δικαίου - Θέσεις της νομολογίας για την αμέλεια 593

28. Ν 1608/1950: Όρια αξιοποίνου και πρότερος έντιμος βίος 617

29. Αναιρετικός έλεγχος της παραγραφής 641

30. Επιεικέστερος νόμος ισχύων μετά τη δημοσίευση
της προσβαλλόμενης αποφάσεως και αναιρετικός της έλεγχος.....705

31. Δικαστήριο της παραπομπής και σύνθεσή του: κανονιστικά
δεδομένα και δικαιοκρατικά κενά 775

32. Δικαστήριο παραπομπής και δέσμευσή του από την αναιρετική
απόφαση 831

VI. ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

33. Σχηματισμός συνολικής ποινής (: άρθρο 551 ΚΠΔ) και κλήτευση
του καταδίκου.....845

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ 873

5. Υπουργοί και υφυπουργοί: παθητική δωροδοκία και νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα

α) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 86 παρ. 1 εδ. α΄ Συντ. «μόνο η **Βουλή** έχει την αρμοδιότητα να ασκεί δίωξη κατά όσων διατελούν ή διετέλεσαν μέλη της Κυβέρνησης ή Υφυπουργοί **για ποινικά αδικήματα που τέλεσαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, όπως νόμος ορίζει**». Επιπροσθέτως, κατά τη διάταξη της παρ. 4 εδ. α΄ του ίδιου άρθρου «αρμόδιο για την εκδίκαση των σχετικών υποθέσεων σε πρώτο και τελευταίο βαθμό είναι, ως ανώτατο δικαστήριο, **Ειδικό Δικαστήριο**, που συγκροτείται για κάθε υπόθεση από έξι μέλη του Συμβουλίου Επικρατείας και επτά μέλη του Αρείου Πάγου».

β) Αρμοδιότητα της Βουλής να ασκεί ποινική δίωξη για αδικήματα Υπουργών, καθώς και αρμοδιότητα του συγκεκριμένου Ειδικού Δικαστηρίου να δικάζει τα αδικήματα αυτά (: γενικότερα, ειδικές διατάξεις για την ποινική ευθύνη των υπουργών) αναγνώριζαν, πέραν του ισχύοντος Συντάγματος 1975/1986/2001, και τα περισσότερα από τα ισχύοντα στο παρελθόν Συντάγματα, σε πολλά από τα οποία η εκδίκαση των πράξεων είχε ανατεθεί στη «Γερουσία»[1]. Εξάλλου, αντίστοιχες ρυθμίσεις περιλαμβάνονται σήμερα και στα Συντάγματα άλλων ευρωπαϊκών κρατών, στα οποία προβλέπεται άσκηση ποινικής διώξεως κατά Υπουργών από πολιτικό όργανο, η εκδίκαση όμως των σχετικών εγκλημάτων ανατίθεται συχνά στην τακτική ποινική δικαιοσύνη[2].

γ) Οι παραπάνω συνταγματικές διατάξεις θεσπίζουν ειδική ποινική δικαιοδοσία της Βουλής και του Ειδικού Δικαστηρίου για τη δίωξη και εκδίκαση αξιόποινων πράξεων Υπουργών (και Υφυπουργών) αντίστοιχα.

Μόλις χρειάζεται να τονιστεί ότι δεν υπάρχει ταύτιση απόψεων ως προς τη **δικαιολόγηση** της ειδικής αυτής ποινικής δικαιοδοσίας. Βασικές είναι σε τούτο το πεδίο οι θέσεις των *Καρρά, Βενιζέλου* και *Ανδρουλάκη*. Ειδικότερα: Ο *Καρράς*[3], ως προς την ποινική δικαιοδοσία της Βουλής υποστηρίζει ότι «αν και η ανάθεση σ'

---

1. Βλ. εξαντλητικά *Μπέσιλα-Βήκα*, Ο θεσμός της ποινικής ευθύνης των Υπουργών στο ελληνικό και συγκριτικό Συνταγματικό Δίκαιο, 1985, σελ. 84 επ., *Ν. Καλογήρου/Π. Γαλετσέλλη*, Πολιτική και ποινική ευθύνη των μελών της Κυβέρνησης (μετά την αναθεώρηση του Συντάγματος και το Ν 3126/2003), 2009, σελ. 10 επ., *Σοϊλεντάκη*, Υπουργοί στο Ειδικό Δικαστήριο (1821-2000), 2005, σελ. 21 επ.
2. Βλ. αναλυτικά *Λοβέρδου*, Η ποινική ευθύνη των μελών της Κυβέρνησης και των Υφυπουργών στο κοινοβουλευτικό πολίτευμα, 1995, σελ. 90 επ., *Μπέσιλα-Βήκα*, ό.π., σελ. 65 επ., *Κατρούγκαλου*, Η σχέση πολιτικής και ποινικής ευθύνης των Υπουργών και ο νέος εκτελεστικός του Συντάγματος νόμος, σε: Εφαρμογές Δημοσίου Δικαίου, 1996, σελ. 54 επ., *Χρυσόγονου*, Συνταγματικές διαστάσεις της ποινικής ευθύνης των μελών της Κυβέρνησης και των Υφυπουργών, Υπερ 1997, 451 επ.
3. Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο, 2007, σελ. 68, *ο ίδιος*, Αναμόρφωση του θεσμού της ασυλίας των βουλευτών και του νόμου περί ευθύνης Υπουργών, ΠοινΧρ 1994, 577 επ.

ένα πολιτικό σώμα μιας ουσιαστικά δικαστικής λειτουργίας ενέχει θεμελιώδη αντίφαση, δικαιολογείται από τη σύνθετη πολιτική και δικαστική κρίση που απαιτείται για την άσκηση ποινικής δίωξης κατά πολιτικών προσώπων», ενώ ως προς την ποινική δικαιοδοσία του Ειδικού Δικαστηρίου εκτιμά πως «η ιδιότητα των κατηγορουμένων προσώπων, σε συνδυασμό με τη φύση των εγκλημάτων επιβάλλει την εκδίκασή τους από δικαστήριο, το οποίο θα πρέπει να συγκροτείται από δικαστές που να παρέχουν τις εγγυήσεις της μεγαλύτερης δυνατής σοβαρότητας, ικανότητας και αμεροληψίας»· κοντά στην άποψη του *Καρρά* είναι και αυτή του *Κ. Τσουκαλά*[4], ο οποίος, ύστερα από εκτενή αναφορά στην ιστορική καταγωγή του θεσμού, επισημαίνει την ανεπάρκεια των εγγυήσεων των τακτικών ποινικών δικαστηρίων για την εκδίκαση των εγκλημάτων των Υπουργών εξαιτίας της προστριβής τους στην πολιτική διαπάλη που τους καθιστά τον κύριο στόχο του πολιτικού ανταγωνισμού. Από την άλλη πλευρά, ο *Ε. Βενιζέλος*[5] κάνει μεν λόγο για «συμφυρμό πολιτικών και ποινικών στοιχείων», που προσδιορίζουν το θεσμό της ποινικής ευθύνης των Υπουργών, δικαιολογεί όμως την ανάθεση ποινικής δικαιοδοσίας στη Βουλή κυρίως «ως εκδήλωση δυσπιστίας στην πολιτική αμεροληψία της δικαστικής εξουσίας»· κοντά στην άποψη *Βενιζέλου* είναι και εκείνες των *Λοβέρδου*[6], *Χρυσόγονου*[7] και (αντεισαγγελέα Αρείου Πάγου) *Δ. Ευθυμιάδη*[8]. Τέλος, ο *Ανδρουλάκης*[9] τάσσεται υπέρ της υπαγωγής όλων των αδικημάτων των Υπουργών στην κοινή ποινική δικαιοσύνη· κοντά στην άποψη του *Ανδρουλάκη* είναι αυτή του (εισαγγελέα εφετών) *Ι. Σαρρέα*[10], ο οποίος προτείνει την άσκηση της ποινικής διώξεως από τη Βουλή, αλλά την εκδίκαση των εγκλημάτων από κοινό ποινικό δικαστήριο (= Πενταμελές Εφετείο). Προφανές είναι ότι η προηγηθείσα παρουσίαση έχει προδήλως σχηματικό πληροφοριακό χαρακτήρα, αφού το σχετικό ζήτημα αξιώνει έρευνα σε μεγαλύτερο βάθος και έκταση[11].

---

4. Ερμηνεία Ποινικής Δικονομίας, τομ. Α΄, 1943, σελ. 9 επ.
5. Η ποινική ευθύνη των Υπουργών στο πεδίο αντιπαράθεσης ανάμεσα στα αρχαϊκά και στα εξελιγμένα χαρακτηριστικά ενός κοινοβουλευτικού πολιτεύματος, Υπερ 1993, 451 επ.
6. Ό.π., σελ. 96 επ.
7. Ό.π., σελ. 459.
8. Πρόταση στην ΑΠ 1579/1992 ΠοινΧρ 1992, 1066 επ., στην οποία, μεταξύ άλλων, τονίζεται ότι «οι ρυθμίσεις των άρθρων 49, 85 και 86 του Συντ. είναι εγγυητικές της αρχής της διάκρισης των εξουσιών (26 Συντ. 1975/1986) και του κοινοβουλευτικού συστήματος (30 παρ. 1, 32, 33 παρ. 2, 44 παρ. 2, 37, 38, 41 παρ. 1 και 84 Συντ. 1975/1986), με τις οποίες αποκλείεται η επέμβαση των δικαστηρίων στο πεδίο του ποινικού χαρακτήρα των πράξεων της ειδικής ευθύνης του Προέδρου της Δημοκρατίας και των μελών της Κυβέρνησης (διατελούντων ή διατελεσάντων) και των υφυπουργών, κατά τους νόμους για την ευθύνη των υπουργών, ώστε να μην προκαλείται από τυχόν αυθαίρετες δικαστικές ενέργειες χωρίς τον έλεγχο της Βουλής (που είναι η έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας από την οποία εξαρτάται η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας και στην εμπιστοσύνη της οποίας πρέπει να στηρίζεται η κυβέρνηση) αδυναμία του Προέδρου της Δημοκρατίας να ασκήσει τα κατά το Σύνταγμα καθήκοντά του και αδυναμία λειτουργίας της Κυβέρνησης (34, 41, 84 Συντ.)
9. Γύρω από την ποινική ευθύνη των Υπουργών· Παραγραφή-Συμμέτοχοι, 1989, σελ. 63 επ.
10. Διαδικαστικά ζητήματα του νόμου ευθύνης Υπουργών (ΝΔ 802/1971), ΠοινΧρ 1992, 89 επ.
11. Βλ. επιπλέον: *Ι. Αραβαντινού*, Πραγματεία περί ευθύνης των ηγεμόνων και των υπουργών, 1880, *Βολουδάκη*, Επίκαιρα συνταγματικά ζητήματα 1983-1994, τόμ. Β΄, 1994, *Γ. Ράλλη*,

δ) Η ποινική δικαιοδοσία της Βουλής και του Ειδικού Δικαστηρίου είναι **ειδική**, υπό την έννοια ότι αφορά ορισμένη κατηγορία προσώπων: τους υπουργούς και υφυπουργούς[12]· γι' αυτόν ακριβώς το λόγο η ύπαρξή της μόνο από το ίδιο το Σύνταγμα μπορεί να προβλέπεται. Στο βαθμό, πάντως, που η (κατά τα παραπάνω) δικαιολόγησή της μπορεί να έχει επαρκές αλλά όχι απόλυτο έρεισμα και σε κάθε περίπτωση η συμβατότητά της με την αρχή της ισότητας παρουσιάζεται οριακή[13], **επιβάλλεται: σε επίπεδο de lege ferenda, η πλήρης κανονιστική αναμόρφωση της ποινικής μεταχειρίσεως της σχετικής ύλης (: κατά την αναφορά αυτή σε αναμφίβολα θετική κατεύθυνση κινείται ο ψηφισθείς πρόσφατα τροποποιητικός του προηγούμενου εκτελεστικός του Συντάγματος Νόμος) - σε επίπεδο ερμηνείας, οι προσφερόμενες για επιλογή λύσεις πρέπει να είναι στενές, έχουσες σημείο αναφοράς τον εξαιρετικό χαρακτήρα του υφιστάμενου πλαισίου[14] - σε επίπεδο εφαρμογής, οι κοινοβουλευτικές συμπεριφορές οφείλουν να αποτρέπουν την εντύπωση μεταμόρφωσης της ευθύνης σε ασυλία**.

ε) Ακριβές, πάντως, είναι ότι το άρθρο 86 του Συντ. απέκτησε τη συγκεκριμένη διατύπωσή του **κατά την αναθεώρησή του το έτος 2001**. Και ενώ η ειδική δικαιοδοσία της Βουλής και του Ειδικού Δικαστηρίου προβλεπόταν και πριν, με τις νέες ρυθμίσεις αποτυπώθηκαν **σημαντικές καινοτομίες** τόσο ως προς την άσκηση της διώξεως όσο και ως προς την ανάκριση και την εκδίκαση των πράξεων των Υπουργών· οι καινοτομίες αυτές, παρόλο ότι υπολείπονται του επιθυμητού μέτρου, υπερβαίνουν ορατές αδυναμίες του προγενέστερου πλαισίου, και τούτο παρά τα όσα (για συγκάλυψη του συνειδητά στρεβλού τρόπου εφαρμογής) αντίθετα λέγονται[15]. Αναγκαία συνέπεια της αναθεωρήσεως ήταν και η κατάργηση του εκτελεστικού του άρθρου 86 Συντ. στην παλαιά διατύπωσή του, **Ν 2509/1997** «Ποινική ευθύνη των υπουργών»[16] και η θέση σε ισχύ του νέου εκτελεστικού νό-

---

Πολιτικές εκμυστηρεύσεις 1950-1989, 1990, *Χαραλαμπάκη*, Η ποινική ευθύνη των υπουργών, ΠοινΧρ 2009, 772 επ.

12. *Καρράς*, ό.π., σελ. 65.
13. *Σανιδάς*, Ποινική ευθύνη Υπουργών και Υφυπουργών - Σκέψεις και προβλήματα εκ των κειμένων διατάξεων, ΠοινΧρ 1985, 193 επ., 289 επ., *ο ίδιος*, Ζητήματα από το νόμο περί ευθύνης Υπουργών, ΠοινΔικ 2000, 762 επ.
14. Βλ. εισηγητική έκθεση Ν 2509/1997, όπου η ειδική δικαιοδοσία του Ειδικού Δικαστηρίου χαρακτηρίζεται ως εξαιρετική διαδικασία, και *Γ. Χατζίκου*, Πρόταση στο ΣυμβΕφΑθ 1440/2010 ΠοινΔικ 2010, 825, όπου και η σκέψη ότι ο περί ευθύνης υπουργών νόμος συνιστά εξαιρετικό δίκαιο και κατά γενική του δικαίου αρχή οι διατάξεις εξαιρετικού δικαίου ερμηνεύονται στενά.
15. Συνολική αξιολόγηση των νέων ρυθμίσεων βλ. σε *Καρρά*, Η Συνταγματική Αναθεώρηση, ΠΛογ 2001, 377 επ., *Χαραλαμπάκη*, ό.π., *Χρυσόγονου*, Η ρύθμιση της ποινικής ευθύνης των Υπουργών μετά την αναθεώρηση του Συντάγματος, ΠοινΧρ 2001, 781. επ.
16. Για τις ρυθμίσεις του βλ. *Γεωργόπουλου*, Επιτομή Συνταγματικού Δικαίου, 2001, σελ. 363 επ. και για τις πριν από αυτές ρυθμίσεις του **ΝΔ 802/1971** «Περί ευθύνης των μελών της κυβερνήσεως και των υφυπουργών» (βλ. *Μανωλεδάκη/Βενιζέλου*, Η ποινική ευθύνη των υπουργών (μειονεκτήματα της ισχύουσας ρύθμισης - προτάσεις για την τροποποίησή της), 1993, *Μαυριά*, Συνταγματικό Δίκαιο, 2004, σελ. 582 επ., *Μανωλεδάκη/Μαργαρίτη*, Δικονομικά ζητήματα του ΝΔ 802/1971, σε Μαργαρίτη, Μελέτες για εμβάθυνση στην ποινική δικονομία, τομ. Β΄, 1992, σελ. 59 επ.

μου που είναι ο **Ν 3126/2003** «ποινική ευθύνη των Υπουργών», όπως τροποποιήθηκε πρόσφατα.

στ) Στην ειδική δικαιοδοσία της Βουλής και του Ειδικού Δικαστηρίου υπάγονται, κατά το άρθρο 86 παρ. 1 Συντ. 1975/1986/2011, μόνον τα «ποινικά αδικήματα που (τα μέλη της Κυβέρνησης ή οι Υφυπουργοί) **τέλεσαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους**»· το άρθρο 1 παρ. 1 του (εκτελεστικού) Ν 3126/2003 κάνει, ωσαύτως, λόγο για «πλημμελήματα ή κακουργήματα, που τελούνται από Υπουργό, **κατά την άσκηση των καθηκόντων του».** Εξάλλου, στην προγενέστερη διατύπωσή του το άρθρο 86 παρ. 2 Συντ. 1975/1986 όριζε ότι «δίωξις, ανάκρισις ή προανάκρισις κατά των εν παρ. 1 προσώπων διά πράξεις ή παραλείψεις τελεσθείσας **εν τη ασκήσει των καθηκόντων των**», ενώ το άρθρο 2 παρ. 1 του (αντίστοιχου τότε εκτελεστικού) Ν 2509/1997 μιλούσε «για πλημμελήματα ή κακουργήματα που τελούνται από Υπουργό **κατά την άσκηση των καθηκόντων του**». Τέλος, τ**ο άρθρο 1 του ΝΔ 802/1971 αναφερόταν σε «μέλος της Κυβερνήσεως ή Υφυπουργών, όστις κατά την εκτέλεσιν των καθηκόντων του …».** Αντίθετα, σε όλα τα προηγούμενα εκείνου του 1975/1986 Συντάγματα (με εξαίρεση το Σύνταγμα του 1925), η αρμοδιότητα της Βουλής και του Ειδικού Δικαστηρίου φαίνεται να συνδεόταν με εγκλήματα τελούμενα από Υπουργούς τόσο κατά την άσκηση όσο και εκτός του κύκλου των καθηκόντων τους[17].

ζ) Κρίσιμο πλέον είναι το ερώτημα **πότε μια αξιόποινη πράξη Υπουργού ή Υφυπουργού τελείται απ' αυτόν «κατά την άσκηση των καθηκόντων του» και πότε όχι.** Το ερώτημα δεν έχει απασχολήσει ιδιαίτερα θεωρία και νομολογία. Βασική θεωρητική συμβολή στην ερμηνευτική προσέγγιση του προβλήματος συνιστά η επιστημονική προσπάθεια του *Κ. Φελουτζή*[18]. Σημαντική, πρακτικής εφαρμογής, συνεισφορά στο ίδιο θέμα συνιστά η (δεκτή γενόμενη) πρόταση του (αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου) *Γ. Χατζίκου* στο ΣυμβΕφΑθ 1440/2010[19]. Ειδικότερα, για τις θέσεις αυτές επισημαίνονται τα εξής:

Ο *Φελουτζής* τονίζει ότι ένα έγκλημα τελείται από τον Υπουργό «κατά την άσκηση των καθηκόντων του» μόνον όταν βρίσκεται **σε ουσιαστική σχέση** με την άσκηση των υπουργικών καθηκόντων και όχι και όταν διαπράττεται απλά **κατά το χρόνο ασκήσεως** των καθηκόντων του. Έτσι: δεν είναι «κατά την άσκηση» η τέλεση πράξεως στη **διάρκεια** εκτελέσεως των καθηκόντων αλλά για λόγους **άσχετους** απ' αυτά· αντίθετα, είναι «κατά την άσκηση» η εκτός χρόνου εργασίας (υπηρεσίας) τέλεση πράξεως ενόψει και προς διευκόλυνση της ασκήσεως μεταγενέστερα συγκεκριμένης αρμοδιότητάς του. Επιχειρώντας παραπέρα έναν περαιτέρω προσδιορισμό της αξιούμενης ουσιαστικής σχέσεως, ο *Φελουτζής* συμπερασματικά έχει την άποψη πως **το άρθρο 86 Συντ. και ο Ν 3126/2003 έχουν εφαρμογή**

17. Βλ. άρθρο 2 εδ. α΄ Ν ΦΠΣΤ/1877 «Περί ευθύνης των Υπουργών» και γι' αυτό *Κόλλια*, Περί παραγραφής των αδικημάτων των Υπουργών, εφημερίδα Εστία, φύλλο 5.7.1989, *Σαρρέα*, ό.π., ΑΠ 48/1978 ΠοινΧρ 1978, 432.
18. Προβλήματα αρμοδιότητας μεταξύ κοινών και ειδικών ποινικών δικαστηρίων (Σε περιπτώσεις συναφών εγκλημάτων και συμμετοχής στο έγκλημα), 2005, σελ. 455 επ.
19. ΠοινΔικ 2010, 825.

μόνο στις περιπτώσεις που η αξιόποινη πράξη του Υπουργού αποτελεί «παράνομο μέσο» ασκήσεως συγκεκριμένης αρμοδιότητας του Υπουργού.

Στο ίδιο επίπεδο συλλογιστικής κινείται κατά βάση και η θέση του *Γ. Χατζίκου*. Ο τελευταίος θεωρεί ότι **ενδιαφέρουν το άρθρο 86 Συντ. και το Ν 3126/2003 μόνον οι κατά λογική εκτίμηση αναγκαία συναπτόμενες με την εκτέλεση των καθηκόντων αξιόποινες πράξεις.**

η) Η παραπάνω (ήδη) διατυπωθείσα αντίληψη για το κριτήριο εννοιολογικής προσεγγίσεως του όρου «κατά την άσκηση των καθηκόντων» φαίνεται, σε πρώτη τουλάχιστον επαφή, να παρουσιάζει τρία βασικά πλεονεκτήματα, ήτοι: **πρώτον**, εκφράστηκε, ιδία κατά το μέρος που αφορά τον *Φελουτζή*, σε χρόνο ανύποπτο, τουλάχιστον αναφορικά με τις υποθέσεις που σήμερα μονοπωλούν το ενδιαφέρον· **δεύτερον**, εμφανίζει (σχετική έστω) καθαρότητα, εξασφαλίζοντας έτσι αρκούντως ασφαλή εφαρμογή σε πρακτικό επίπεδο· **τρίτον**, δεν απομακρύνεται από την ουσία του πράγματος, όσο αφήνει εκτός ειδικής δικαιοδοσίας πράξεις απλώς χρονικά συμπίπτουσες και «επ' ευκαιρία» μόνον της υλοποίησης της υπουργικής αρμοδιότητας τελούμενες.

Αν, κατά την εκτίμησή μας, υπάρχει κάτι με το οποίο βάσιμα μπορεί να διαφωνήσει κανείς με το προταθέν κριτήριο, αυτό δεν είναι άλλο από το ότι φαίνεται πως δεν έχει εξαντληθεί η προσπάθεια **περαιτέρω συρρικνώσεως** (: σε βάρος της Βουλής και του Ειδικού Δικαστηρίου και υπέρ των κοινών δικαστηρίων) της ποινικής ύλης που εντάσσεται στον όρο «κατά την άσκηση των καθηκόντων». Πραγματικά: Ένα **βάθεμα της σχετικής συζητήσεως** οδηγεί σε περαιτέρω συρρίκνωση του περιεχομένου του όρου «κατά την άσκηση των καθηκόντων»· τούτο το βάθεμα μπορεί, για παράδειγμα, να επιχειρηθεί με:

– Αναγωγή σε περισσότερο επεξεργασμένες ταυτόσημες ρυθμίσεις του **Ποινικού μας Κώδικα**, όπως εκείνες: του **άρθρου 137Α παρ. 1**, όπου χρησιμοποιείται ο όρος «... κατά την εκτέλεση αυτών των καθηκόντων...»[20], του **άρθρου 235**, όπου συναντώνται οι φράσεις «... κατά παράβαση των καθηκόντων του...» και «... που ανάγεται στα καθήκοντά του ή αντίκειται σε αυτά...»[21], του **άρθρου 262**, όπου γίνεται χρήση του όρου «... εν τη ασκήσει της υπηρεσίας του ή επωφελούμενος της ιδιότητός του...»[22] και του άρθρου **315Α**, όπου γίνεται λόγος για σωματική βλάβη εναντίον αστυνομικού οργάνου «κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας του»[23].

– Προσφυγή στην (εκτεταμένα επεξεργασμένη θεωρητικά και νομολογιακά) έννοια της προσωπικής αστικής **«ευθύνης από κακοδικία»**, που εισάγουν οι διατάξεις του άρθρου 73 ΕισΝΚΠολΔ και του Ν 693/1977 «περί εκδικάσεως αγωγών

20. Βλ. ενδεικτικά: *Αργυρόπουλου*, Οι ποινικές διατάξεις για τα βασανιστήρια, ΠοινΔικ 2002, 772 επ., *Συμεωνίδου-Καστανίδου*, Η έννοια των βασανιστηρίων και των άλλων προσβολών της ανθρώπινης αξιοπρέπειας στον Ποινικό Κώδικα, ΠοινΧρ 2009, 3 επ.
21. Βλ. ενδεικτικά: *Φιλιππίδη*, Δωροδοκία χάριν νομίμων πράξεων, Τιμητικός Τόμος Η. Κυριακόπουλου, 1966-1968, σελ. 903 επ., *Μπιτζιλέκη*, Τα υπηρεσιακά εγκλήματα, 1993, σελ. 135 επ.
22. Βλ. *Μπιτζιλέκη*, ό.π.
23. Βλ. *Μαργαρίτη*, Σωματικές βλάβες, 2000, σελ. 433 επ.

κακοδικίας» στο άρθρο 6 παρ. 1 του οποίου χρησιμοποιείται ο όρος «κατά την άσκησιν των αναγομένων εις την δικαστικήν λειτουργίαν καθηκόντων»[24].

– Αξιοποίηση της **διαφορετικής γραμματικής διατυπώσεως** που συναντάται στα άρθρα: 6 του ΝΔ 802/1971 (: «... τα άσχετα προς τα δημόσια αυτών καθήκοντα...»), 3 του Ν 2509/1997 (: «... που είναι άσχετες με τα καθήκοντα ...») και 1 παρ. 3 του Ν 3126/2003 (: «... οι οποίες δεν τελέσθηκαν κατά την άσκηση των καθηκόντων του Υπουργού ...»).

– Πρόταξη **της ιστορικοβουλητικής ερμηνείας**, η οποία επιτρέπει την επικέντρωση του ενδιαφέροντος μόνον σε πράξεις που συνιστούν **άσκηση λειτουργικής αρμοδιότητας = άσκηση δημόσιας εξουσίας = άσκηση πολιτικής**, περιορισμός που μπορεί να δικαιολογήσει και τη συμμετοχή διοικητικών δικαστών στη σύνθεση του Ειδικού Δικαστηρίου[25].

Ένα βάθεμα, λοιπόν, της σχετικής συζητήσεως προς την κατεύθυνση που σε τούτες τις γραμμές υποδεικνύεται οδηγεί στο συμπέρασμα ότι **«κατά την άσκηση των καθηκόντων» είναι μόνον οι συνιστώσες ενάσκηση κατά νόμο αρμοδιότητας πράξεις καθώς και οι παραλείψεις ενασκήσεως κατά νόμο οφειλόμενων καθηκόντων**. Το συγκεκριμένο συμπέρασμα (: που αφήνει εκτός ειδικής δικαιοδοσίας όχι μόνον τη νομιμοποίηση εσόδων αλλά και το έγκλημα της δωροδοκίας), δεν είναι απαγορευτικό σε επίπεδο γράμματος του νόμου και οπωσδήποτε ανταποκρίνεται στον εξαιρετικό χαρακτήρα του οικείου κανονιστικού πλαισίου.

θ) Επανερχόμενοι στις (παρουσιασθείσες ήδη) θέσεις των *Φελουτζή* και *Χατζίκου* επισημαίνουμε τα εξής: Τόσο ο *Φελουτζής* όσο και ο *Χατζίκος* θεωρούν, όχι πειστικά κατά την εκτίμησή μας, **το έγκλημα της δωροδοκίας ως εμπίπτον, σε αφηρημένο επίπεδο, στην ειδική δικαιοδοσία της Βουλής και του Ειδικού Δικαστηρίου**. Συγκεκριμένα, ο μεν *Φελουτζής* εντάσσει στο άρθρο 86 Συντ. και το Ν 3126/2003 την (παραδειγματικά αναφερόμενη απ' αυτόν) περίπτωση όπου «υπουργός δέχεται χρήματα από πολίτη, προκειμένου να προβεί σε συγκεκριμένη υπηρεσιακή ενέργεια της αρμοδιότητάς του», ο δε *Χατζίκος*, κρίνοντας αντίστοιχη με την παρούσα περίπτωση, τονίζει επαναληπτικά στην (δεκτή γενόμενη από το

24. Βλ. ενδεικτικά: *Βούλγαρη*, σε Μαργαρίτη, ΚΠΔ, άρθρο 63, σελ. 332 επ., *Κασιμάτη Γ.*, Περί του ισχύοντος εν Ελλάδι συστήματος αστικής ευθύνης εκ «κακοδικίας», στο «Ξένιον Ζέπου», III, 1973, σελ. 117 επ., *Καψάλη*, Και οι κρίνοντες κρίνονται. Νομολογία του Ειδικού Δικαστηρίου Κακοδικίας ετών 1985-1989, 1990, *Μαργαρίτη*, Πολιτική αγωγή: ποινική δικαστική έκφρασή της, ΠοινΔικ 2005, 586 επ., *Μπέη*, Παρατηρήσεις στην ΠΠρΑθ 4042/2000 Δ 2002, 457 επ., *Σακκά*, Αγωγή κακοδικίας κατά συμβολαιογράφου, Δ 2006, 468 επ., *Σεβαστίδη*, ΚΠΔ, άρθρο 64, σελ. 935 επ., *Σταθέα*, Αγωγή κακοδικίας κατά δικηγόρων, συμβολαιογράφων, διαιτητών, δικαστικών γραμματέων και δικαστικών επιμελητών, Δ 2005,277 επ., *Συλίκου*, Πολιτική αγωγή κακοδικίας κατά επικουρικών δικαστικών λειτουργών, σε: Συμβολές στην εφαρμογή του ποινικού δικαίου, 1997, σελ. 499 επ.

25. Βλ. *Βενιζέλου*, Σχεδίασμα για την αναθεώρηση του άρθρου 86 του Συντ. 1975/1986 και τη ρύθμιση της ποινικής ευθύνης των υπουργών, σε: Μανωλεδάκη/Βενιζέλου, ό.π., σελ. 47, *του ίδιου* (ως εισηγητή της πλειοψηφίας στην αναθεώρηση του 2001) σε Πρακτικά Βουλής της 21.2.2001, σελ. 5161, *Λοβέρδου*, ό.π., σελ. 87 επ. και εκεί παραπομπή σε *Ε. Σπηλιωτόπουλου*, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, τόμ. Ι, 1994, σελ. 267 επ.

ΣυμβΕφΑθ 1440/2010) πρότασή του ότι «η δωροδοκία υπουργού αναγκαία συνάπτεται με την εκτέλεση των καθηκόντων του» ή ότι «η δωροδοκία τελέστηκε για να εγκριθεί προγραμματική σύμβαση, η έγκριση της συμβάσεως ήταν πράξη που αναγόταν στα υπηρεσιακά καθήκοντα του Υπουργού και συνεπώς η δωροδοκία διαπράχτηκε κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του Υπουργού και είναι σχετική με αυτά». Η ίδια άποψη είχε γίνει και παλαιότερα, υπό την ισχύ του (έχοντος όμως διαφορετική διατύπωση) ΝΔ 802/1971, δεκτή[26].

Τόσο ο *Φελουτζής* όσο και ο *Χατζίκος* θεωρούν **ότι το έγκλημα της νομιμοποιήσεως εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα δεν εμπίπτει στην ειδική δικαιοδοσία της Βουλής και του Ειδικού Δικαστηρίου αλλά στη συνήθη δικαιοδοσία των κοινών ποινικών δικαστηρίων**. Ειδικότερα:

Ο *Φελουτζής* δεν εντάσσει τη νομιμοποίηση στο άρθρο 86 Συντ., αφού αυτή δεν αποτελεί «παράνομο μέσο» ασκήσεως συγκεκριμένης αρμοδιότητας. Ο *Χατζίκος* έχει την ίδια άποψη, με βάση το ακόλουθο (εκτεταμένο) σκεπτικό: «Η δωροδοκία Υπουργού αναγκαίως συνάπτεται με την εκτέλεση των καθηκόντων του, ενώ η νομιμοποίηση εσόδων δεν είναι νομικά δυνατόν και λογικά αναγκαίο να συνάπτεται με την εκτέλεση τούτων. Και αυτό διότι, όταν ο υπουργός κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του απαιτεί δώρο για μελλοντική ενέργεια (ΑΠ 2368/2007 ΠοινΧρ 2008, 823), η πράξη της δωροδοκίας έχει τελεστεί (αδιάφορος ποινικά ο χρόνος της λήψης του δώρου: ΑΠ 1611/2007 ΠοινΧρ 2008, 527), η δε περαιτέρω από αυτόν αξιοποίηση του δώρου ώστε να εμφανιστεί αυτό ως νόμιμο έσοδο, δεν συνάπτεται με την εκτέλεση των καθηκόντων του, ούτε είναι σχετική με αυτά. Και τούτο διότι, όταν ο υπουργός απαιτεί το δώρο, δεν το απαιτεί για να νομιμοποιήσει ως έσοδο αυτό, αλλά για να προβεί σε ενέργεια ή παράλειψή του μελλοντική σε σχέση με τα καθήκοντά του. Και αντιστρόφως, όταν ο υπουργός προβαίνει στην (μελλοντική) ενέργεια ή παράλειψή του που ανάγεται στα καθήκοντά του, δεν ενεργεί ή παραλείπει για να νομιμοποιήσει ως έσοδο το ήδη απαιτηθέν δώρο, αλλά ενεργεί ή παραλείπει για να λάβει αυτό που ήδη είχε απαιτήσει. Μπορεί μεν ο υπουργός να νομιμοποιήσει το δώρο του καθ' ον χρόνο ήταν υπουργός, όμως, μεταξύ της νομιμοποίησης αυτής, της δωροδοκίας και της μελλοντικής ενέργειας ή παράλειψης δεν υφίσταται η υπό του νόμου περί ευθύνης υπουργών αξιούμενη σχετικότητα, ώστε αυτή (νομιμοποίηση) να θεωρηθεί ότι τελείται κατά την άσκηση των καθηκόντων του υπουργού. Με βάση τα ανωτέρω, η νομιμοποίηση εσόδων υπουργού δεν υπάγεται στον περί ευθύνης υπουργών νόμο, ούτε ισχύει γι' αυτήν, η πενταετής παραγραφή, που ισχύει για τη δωροδοκία υπουργού (235 ΠΚ ή 1 παρ. 1 Ν 1608/1950), την τελεσθείσα κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, ως άσχετη με αυτά (καθήκοντα). **Επομένως, για τον Υπουργό που τέλεσε το έγκλημα της νομιμοποιήσεως εσόδων από την εγκληματική δραστηριότητα της, κατά την άσκηση των καθηκόντων του, δωροδοκίας, ισχύει η 15ετής παραγραφή του κοινού ποινικού δικαίου και αρμόδια για την εκδίκαση της παραπάνω πράξης είναι τα κοινά ποινικά δικαστήρια».**

26. *Ανδρουλάκης*, ό.π., σελ. 49 *Καλογήρου/Γαλετσέλλης*, ό.π., σελ. 45 και απ' αυτούς παρατιθέμενη στη σελ. 132 Ειδ Δικ 71/1992.

ι) Με βάση τις σύντομες, διαγραμματικά αποτυπωθείσες παραπάνω, επισημάνσεις, μπορεί να καταγραφεί σε τούτο το σημείο ένα γενικότερα αποδεκτό, θεωρητικά και νομολογιακά, πρώτο συμπέρασμα για τις ευρισκόμενες σήμερα στο προσκήνιο της επικαιρότητας υποθέσεις:

(i) Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα (: δωροδοκία) δεν εμπίπτει, τελούμενη από Υπουργό, στην κατ' άρθρο 86 Συντ. και Ν 3126/2003 ειδική δικαιοδοσία της Βουλής και του Ειδικού Δικαστηρίου, αλλά υπάγεται στη συνήθη δικαιοδοσία των κοινών ποινικών δικαστηρίων.

(ii) Η κατ' άρθρο 235 ΠΚ παθητική δωροδοκία δεν εμπίπτει, τελούμενη από Υπουργό, στην κατά το άρθρο 86 Συντ. και Ν 3126/2003 ειδική δικαιοδοσία της Βουλής και του Ειδικού Δικαστηρίου· και τούτο διότι δεν αποτελεί πράξη συνιστώσα ενάσκηση κατά νόμο αρμοδιότητας. Ακριβές είναι, πράγμα που ειπώθηκε παραπάνω, ότι για τούτο το έγκλημα υποστηρίχτηκε, νομολογιακά και θεωρητικά και αντίθετη άποψη· η αντίθετη αυτή άποψη συναντά, υπό το σημερινό τουλάχιστον νομοθετικό καθεστώς, τον αντίλογο που διατυπώθηκε στις προηγούμενες γραμμές.

ISBN: 978-960-562-557-3

15732